

Sygn. akt III CSK 200/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka

w sprawie z wniosku G. K.
przy uczestnictwie M. C., J. D. i X. D.
o stwierdzenie nabycia spadku po Y. D.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 września 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestników J. D. i X. D.
od postanowienia Sądu Okręgowego w N.
z dnia 12 lutego 2014 r., sygn. akt III Ca [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. orzeka, że każdy uczestnik postępowania ponosi koszty postępowania kasacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli:

1. w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne,
2. istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów,
3. zachodzi nieważność postępowania lub
4. skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przytoczony przepis pozwala Sądowi Najwyższemu na wstępną, merytoryczną ocenę wniesionej skargi kasacyjnej i zbadanie, czy za jej rozpoznaniem przemawia interes społeczny, skarga kasacyjna bowiem jest środkiem prawnym funkcjonującym przede wszystkim w interesie publicznym, który z kolei przemawia za skoncentrowaniem się Sądu Najwyższego na sprawach najpoważniejszych i precedensowych.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego w N. z dnia 12 lutego 2014 r., oddalającego apelację uczestników postępowania X. D. i J. D. od postanowienia Sądu Rejonowego w N. z dnia 11 września 2013 r., którym Sąd Rejonowy stwierdził, że spadek po Y. D., zmarłej w dniu 13 stycznia 2010 r., na podstawie ustawy nabyły dzieci spadkodawczyni: M. C., G. K. i X. D. po 1/3 części, uczestnicy X. D. i J. D. – powołując się na obie podstawy przewidziane w art. 398³ § 1 k.p.c. – wniesli o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący twierdzili, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące interpretacji art. 952 § 1 k.c. i rozstrzygnięcia kwestii, czy właściwa jest wykładnia przesłanki „obawy rychłej śmierci spadkodawcy”, jako przesłanki, której spełnienie powinno być uzasadnione obiektywnymi okolicznościami. Zachodzi też potrzeba odpowiedzi na pytanie, jak oceniać spełnienie przesłanki obawy rychłej śmierci w sytuacji, w której stan zdrowia spadkodawcy - obiektywnie rzecz biorąc -

nie wskazywałby na zagrożenie życia w najbliższym czasie, lecz spadkodawca w krótkim czasie po sporządzeniu testamentu w formie ustnej umiera. Zdaniem skarżących w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym art. 952 § 1 k.c. występują rozbieżności, gdyż w uchwale z dnia 7 stycznia 1992 r., III CZP 135/91 oraz w postanowieniu z dnia 8 lutego 2006 r., II CSK 128/05, Sąd Najwyższy - odmiennie niż wynika to z powołanych przez Sąd Okręgowy orzeczeń - stanął na stanowisku, że do spełnienia przesłanki obawy rychłej śmierci wystarczy subiektywne odczucie spadkodawcy, że wkrótce umrze. Poza tym rozumienie przesłanki obawy rychłej śmierci wywołuje poważne wątpliwości, co także przemawia za koniecznością dokonania jednoznacznej wykładni art. 952 § 1 k.c.

Analiza wywodów zawartych skardze kasacyjnej prowadzi do wniosku, że skarżący nie przytoczyli przekonujących argumentów, świadczących o występowaniu w niniejszej sprawie przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania. Wskazanie na potrzebę wykładni art. 952 § 1 k.c. i rozstrzygnięcia opisaną kwestię pozwala przyjąć, że intencją skarżących było powołanie się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. chodzi o zagadnienie obejmujące poważną wątpliwość prawną i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie sądowym, którego wyjaśnienie ma znaczenie dla praktyki sądowej oraz dla rozstrzygnięcia złożonej skargi. Skarżący, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne powinien sformułować to zagadnienie, wskazać na wyłaniające się poważne wątpliwości interpretacyjne, przytoczyć argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen i wykazać, że wyjaśnienie przedstawionego zagadnienia będzie miało znaczenie zarówno dla praktyki sądowej, jak i dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej.

Z kolei wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, skarżący powinien wykazać, że przepisy potrzebne do rozstrzygnięcia skargi wywołują poważne wątpliwości

interpretacyjne i wyjaśnić, na czym one polegają albo wykazać, że przepisy te wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Skarżący nie sprostali tym wymaganiom, nie wskazali bowiem ani na występowanie zagadnienia prawnego, które nie zostało rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego, ani na występujące aktualnie w tym orzecznictwie rozbieżności w wykładni przesłanki obawy rychłej śmierci spadkodawcy. Sąd Najwyższy wielokrotnie rozważał kryteria oceny stanu obawy rychłej śmierci, o którym mowa w art. 952 § 1 k.c. i rozstrzygał, czy wystarczy kryterium subiektywne, czy też obawa ta musi wynikać z okoliczności obiektywnych. W powołanych przez skarżących orzeczeniach Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że przesłanka obawy rychłej śmierci jest spełniona, gdy subiektywne przekonanie spadkodawcy, że wkrótce umrze, jest oparte na obiektywnych, uzasadniających je okolicznościach. Nie jest to - wbrew odmiennym wywodom skarżących - równoznaczne z przyjęciem, że wystarczy subiektywnie uzasadniona obawa rychłej śmierci. W licznych, innych orzeczeniach Sąd Najwyższy wyraźnie podkreślał, że obawa rychłej śmierci musi być uzasadniona okolicznościami o charakterze obiektywnym, ściśle stanem zdrowia spadkodawcy, ocenianym z punktu widzenia wiedzy lekarskiej. Przykładowo tylko można wskazać na postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1974 r., III CRN 5/74 (OSNCP 1975, nr 3, poz. 42), z dnia 24 czerwca 1974 r., III CRN 118/74 (nie publ.), z dnia 24 marca 2000 r., I CKN 485/98 (nie publ.), z dnia 28 marca 2000 r., II CKN 875/98 (nie publ.), z dnia 30 maja 2000 r., IV CKN 9/00 (nie publ.), z dnia 12 kwietnia 2002 r., I CKN 1457/99 (nie publ.), z dnia 18 kwietnia 2002 r., II CKN 15/00 (Prok. i Pr. 2002, nr 11, s. 36), z dnia 16 października 2002 r., III CK 7/02 (OSNC 2005, nr 1, poz. 7), z dnia 25 lipca 2003 r., V CK 120/02 (OSNC 2004, nr 10, poz. 159), z dnia 5 lipca 2006 r., IV CSK 74/06 (nie publ.), z dnia 15 lutego 2006 r., I CSK 381/07 (nie publ.), z dnia 11 marca 2009 r., I CSK 321/08 (nie publ.), z dnia 3 grudnia 2010 r., I CSK 37/10 (nie publ.), z dnia 29 czerwca 2012 r., I CSK 575/11 (nie publ.) i z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 380/12 (nie publ.). Ostatnio stanowisko takie jest jednolicie przyjmowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W niektórych spośród przykładowo wymienionych orzeczeń Sąd Najwyższy wypowiadał się także na temat środków dowodowych, za pomocą których należy ustalać stan obawy rychłej

śmierci. W tej sytuacji nie można przyjąć, że w sprawie występuje zagadnienie prawne nierozwiązane dotąd w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Nie zachodzi też potrzeba dokonania po raz kolejny wykładni art. 952 § 1 k.c.

Konkludując trzeba stwierdzić, że w sprawie nie zachodzą wskazane przez skarżących przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. ani brana pod rozwagę z urzędu nieważność postępowania.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a na podstawie art. 520 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. orzekł, że każdy z uczestników postępowania ponosi koszty postępowania kasacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.

[aw]